



Institutt for lærerutdanning og skoleforskning,
Universitetet i Oslo
Oslo handelsgymnasium, 16. august 2011



sanne oppfatninger [...] blir til kunnskaper når de er vekket av spørsmål

- Sokrates

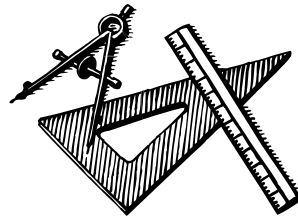


Nevn et emne!
- Gorgias

www.skrivekurs.uio.no

∞ Femavsnittsmetoden ∞

~ et skrivepedagogisk verksted ~



*Mennesket er alle tings mål
– for de ting som er, at de er,
og for de ting som ikke er, at de ikke er.*
- Protagoras

- ▶ å reise spørsmål
- ▶ å skissere svar
- ▶ å vurdere & forbedre

k.h.flyum@iis.uio.no



I opplysningens tjeneste

~ medborgerlig dannelse ~

Hvorfor bruke så mye tid & krefter på bare prat:
Hva skal drøfting og argumentasjon tjene til?

1. **Hindre blodbad** [demokrati & rettsstat]
ved å utøve konflikter gjennom ordstrid
2. **Utvikle enighet** [byråkrati & spilleregler]
finne felles grunn i *stridsspørsmål*
3. **Danne medborgere** [skole og folkeskikk]
som er i stand til å tale sin egen sak
4. **Fjerne tvil** [vitenskap, f.eks. *peer-review*]
finne sikker grunn i *tvilsspørsmål*
5. **Alt i alt: å opplyse saken ...**
... til beste for fellesskapet



*Dermed er det en grunnleggende demokratisk ferdighet
å tåle både motargumenter og nederlag*



Den gamle skolen

etterligning og forbedring – i sju steg



Gammel (og god?) klasseromspraksis besto i å etterligne forbilledlige eksempeltekster (*klassikere*). Lærerens eksempelsamling ble dermed en målestokk (*kanon*).

1. *Lectio*

høytlesning: diksjon / artikulasjon (internalisere)

2. *Praelectio*

for(e)lesning: tekstanalyse / leseveiledning

3. *Memoria*

utenatføring (som skulle lede til overskudd; *copia*)

4. *Parafrasis*

fri gjenfortelling (skiller form fra innhold)

5. *Conversio (translatio)*

overføring til annen uttrykksmåte, for eksempel mellom prosa og vers (eller ved oversettelse)

6. *Recitatio*

opplesning/framføring (eksternalisere)

7. *Correctio*

lærerkommentar: ros og forbedringsmuligheter

Disse praktiske arbeidsmåtene ble så tatt i bruk i arbeidet med de 14 for-øvelsene (*progymnasmata*).

(Anders Eriksson: *Retoriska övningar. Afthonios' progymnasmata*, Nya Doxa, Sverige, 2006)



Å komme i gang



~ en dialektisk metode ~

Friskriving og idéutvikling – i 7 trekk:

www.skrivekurs.uio.no

1. Friskriving (3-5 minutter)
2. Hovedbudskap (1 setning)
3. Spørsmål
(NB: *strid* eller *tvil*; *to* eller *mange* svar?)
4. Alternative spørsmål
5. Diskuter og vurder
6. Velg
7. Forklar



Hver av disse deløvelsene er i seg selv en liten *vending*, en liten skrivestrategi – dermed er hele øvingssettet et slags sammenleggbart lommeverktøy.

k.h.flyum@iis.uio.no

Påstand:

Å formulere en problemstilling tar ca. 7 minutter



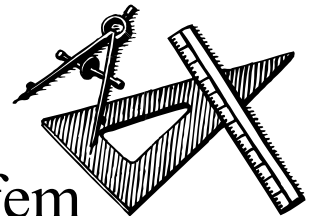
Femavsnitts-skissen

~ å skrive en skisse, like greit ~

En drøy halvtimes arbeid gir 1-2 sider maskinskrevet tekst – selv på en dårlig dag; det er en hel liten begynnelse:

www.skrivekurs.uio.no

- ✓ Skriv fem setninger;
 - 1 først én setning der du presenterer emnet du vil bruke.
 - 2, 3, 4 Deretter nevner du tre moment som utvikler emnet; hvert moment sin setning.
 - 5 Avslutt med å lage én setning som sammenfatter.



- ✓ Og så kan du utvide hver av disse fem setningene til et avsnitt.

Dermed har du en femavsnitts skisse, med
begynnelse - midte - slutt

<i>Presentasjon</i>	<i>Hoveddel</i>	<i>Sammenfatning</i>
Vis at du tar hensyn!	Vis at du er rimelig!	Vis at du tar ansvar!

k.h.flyum@iis.uio.no



Responsråd

~ gjensidig veiledning ~

To tommelfingerregler når du skal gi respons, for eksempel kommentarer til et førsteutkast:

www.skrivekurs.uio.no

1. Lær deg å se **hva som er fått til**
2. Lær deg å **stille gode veiledende spørsmål**

✓ NB!

Når du gir respons

- ✓ Ikke gi **for mye** respons
- ✓ Unngå **tomt skryt, jåleri** og **språkpirk**



Når du får respons:

- ✓ **si minst mulig** og
- ✓ **noter mest mulig**



- ✓ NB!! Samarbeid om skriving må begynne i tide. Fagskriving læres langsomt ved gjensidig veiledning; ved å skrive fag sammen med andre fagfolk, i faglige sammenhenger.

k.h.flyum@iis.uio.no



Q.E.D.*



= femavsnittsmetoden =

Erfaringene her & nå har bevist at:

1. Du kan:
 - a. skrive fem minutter i full fart, om nesten hvilket som helst emne, uten å tenke deg om først; **press-skriving**
 - b. formulere et **hovedbudskap** i én setning
 - c. ta enhver setning og gjøre den om til et **spørsmål**
2. Du kan, til ethvert emne:
 - a. *nevne emnet*
 - b. *nevne 1-2-3 moment som utvikler emnet (for det 1., for det 2., for det 3...)*
 - c. *sammenfatte*
3. Du kan: gi og motta **råd & veiledning**



Dermed har du et fullgodt utgangspunkt. Så er det bare å trene, så går det bra. Det er stadig *trening* som er veien til *mestring*.

* *Quod erat demonstrandum*: "hvilket er bevist"



Virkelig vitenskapelig



Fagskriving læres langsomt ved gjensidig veiledning; ved å skrive fag sammen med andre fagfolk, i faglige sammenhenger.

Litt om *peer review*, fra organisasjonen *sense about science*:

A SHORT EXPLANATION OF PEER REVIEW

When a researcher, or team of researchers, finishes a stage of work, they usually write a paper presenting their *methods, findings and conclusions*. They then send the paper to a scientific journal to be considered for publication.

If the journal's editor thinks it is suitable for their journal they send the paper to other scientists who research and publish in the same field asking them to:

- Comment on its *validity* – are the research results credible; are the design and methodology appropriate?
- Judge the *significance* - is it an important finding?
- Determine its *originality* - are the results new? Does the paper refer properly to work done by others?
- Give an opinion as to whether the paper should be *published, improved* or *rejected* (usually to be submitted elsewhere).

This process is called *peer review*. The scientists (*peers*) assessing the papers are called referees or reviewers.

[*mine uthevinger*]



Fem i startfasen



~ prosjektbeskrivelse ~

www.skrivekurs.uio.no

1. *Hva har du tenkt å undersøke?*

Presentasjon (kort)

2. *Hva spør du om, og hvorfor?*

Problemstilling

3. *Hvilke bevismidler tror du finnes?*

Materiale

4. *Hvordan vil du bruke dem?*

Metode

5. *Hva venter du i beste fall å oppnå?*

Sammenfatning (kort)

k.h.flyum@iis.uio.no



Fem i farten

~ framdriftsrapport ~

- 1. Hva er det, emnet du arbeider med for tiden? Og hvordan ble det mulig?*
- 2. Hva har skjedd fram til nå?*
- 3. Hva er det viktigste akkurat nå?*
- 4. Hvordan tror du det går videre - hva er neste utfordring?*
- 5. Og hva oppnår du i beste fall med dette arbeidet?*



IMRaD



~ vitenskapsartikkelen ~

Verdens mest anbefalte form for *rapporterende* vitenskapelige artikler. Her operasjonalisert ved hjelp av spørsmål og femminutters skriving:

✓ Introduction

1: *Hva er det du har gjort?*

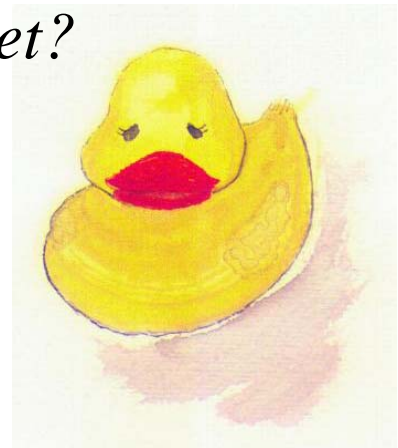
✓ Material and Methods

2: *Hva brukte du, og hvordan?*

✓ Results

3: *Hva ble resultatet?*

... *and* ...



✓ Discussion

4: *Hva betyr resultatet*

5: *Hva sier de andre?*



Byråkratisk skisse

~ sakspapir & oppdragsforskning ~

www.skrivekurs.uio.no

1. *Presentasjon: Oppdrag og mandat*
2. *Vedtaksforslag
(konklusjon)*
3. *Hovedargumentasjon
(argumenter pro)*
4. *Utredning/drøfting/begrunnelser
(argumenter pro & contra)*
5. *Sammenfatning (≈ punkt 2 ovenfor)*

k.h.flyum@iis.uio.no



Litteratur/teoribasert skisse

~ vurdering - review - drøfting ~

www.skrivekurs.uio.no

1. *Presentasjon*
(... om denne saken er meningene delte ...)
 2. *Hva sier én kilde?*
(... på den ene siden ...)
 3. *Hva annet sier kilden / en annen kilde?*
(... på den andre siden ...)
 4. *Sammenligning og vurdering*
(... så hva skal man tro på ...)
2. *Sammenfatning*
(... alt i alt ...)

Treningstips 1:

finn korte fagtekster, og lag sammendrag av dem, ved å skrive 1 setning til hvert avsnitt.

Treningstips 2:

Denne skissen ligner en typisk **IMRaD**-innledning:

1. Forsker A har undersøkt ...
2. Forsker B har undersøkt ...
3. Det gjenstår da å undersøke ...

k.h.flyum@iis.uio.no

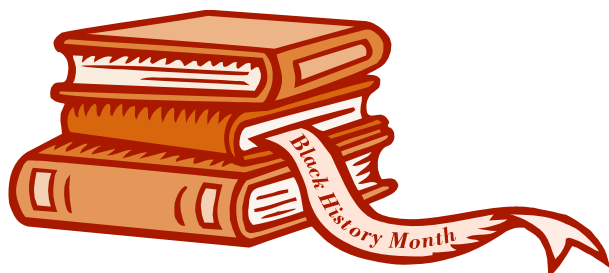


Trening med kilder



~ noen enkle arbeidsmåter ~

- ✓ Undersøk kildebruken i fagtekster du selv liker å lese, og lær av det
- ✓ Undersøk forfatterinstruksene til gode fagtidsskrift
- ✓ Skriv sammendrag av korte kildetekster (én setning til hvert avsnitt). Og så videre:
 - ✓ Skriv om setningene dine til spørsmål
 - ✓ Skriv et avsnitt selv, til hver av setningene (eller spørsmålene)
- ✓ Skriv en skisse som sammenligner en eller to kilder (jfr. "Litteratur/teoribasert skisse")
- ✓ Skriv sammendrag, referat, presentasjoner og kildevurderinger
- ✓ Lær hovedformene!!!





Typer spørsmål & typer skisser

4 slags rettsspørsmål (Quintilians stasislære):

- **faktum** (*det har ikke hendt*)
- **definisjon** (*det var ikke det som hendte*)
- **kvalitet** (*det hendte, men av gode grunner*)
- **jurisdiksjon** (*det hendte, men faller utenfor denne rettens myndighetsområde*)

5 slags skisser (USA: five paragraph essays):

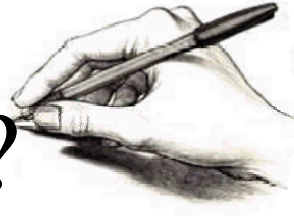
En lek med fem små tekstformer. **NB:** dette er *ikke sjangre*, men små funksjonelle *skjema* for trening:

- 1. Argumenterende**
... for det 1; for det 2; for det 3. ...
- 2. Fortellende**
... først; deretter; til slutt ...
- 3. Tematiserende**
... på den 1 side; på den 2; på den 3. ...
- 4. Drøftende**
... på den 1 side; på den 2; alt i alt ...
- 5. Sammenlignende**
... slik er saken; i likhet med; og derav følger ...





Hva har vi lært å lage?



~ én teknikk for alskens tekster ~

- ✓ 1/2-3 minutter muntlig replikk?
- ✓ 3-15 minutter muntlig innlegg?
- ✓ 1,5-2 maskinsider på 30-45 minutter?
- ✓ 30-45 minutter muntlig foredrag?
- ✓ 8-10 maskinsider på en rolig dag? *§nei!?!#*
- ✓ Egen skriving, skriveveiledning, skriveledelse?



www.skrivekurs.uio.no

Arbeidsteknikken med femavsnitts skisser virker ganske enkelt fordi *den bygger på overkommelighet for oppmerksomheten* vår. (Korttidsminnet har 7+/-2 plasser. Så dermed tar vi lettest til oss oppskrifter med fem eller færre punkt.) I tillegg passer metoden for trening av *konsentrasjonsspennet*. De aller fleste *instrumentelle* tekstmodeller vil kunne tilpasses denne malen.

k.h.flyum@iis.uio.no